שופתא. ב) כיתד של מרא דעך הוא גייך: **המניח לוי.** מלבושיו: **פא פחמין.** פת החפוי בגחלים: **של שיורי העיסה.** שנשתיירו מליסה: **משכח למוד של ע"ז שנה.** שסדור בפיו כל ע"ז שנה: **משיב.** מחזיר את הלמוד שנשתכח תימנו כבר ע"ז שנה: **ומימנך.** לגרסת של מרא מטעה שהם לא מדע אם אחד אומר ואם אחד לא ואם אחד אומר שתים ולא שלש או שלש ואחד אומר שלש ולא שתים ולא מרבע יהא תימן קמיה כלומר כפוף הקמיצה ונשתיירו מאותן שנשנות של יד העומדין לבד שתי אצבעות זקופין כשלרין מכאן להיינו שתי אצבעות ואמה מכאן וחזק מכאן להיינו שתי אצבעות מכאן ואצבע אחד מכאן וכך תהא זכור שאחד אומר אחד ואם אחד אומר שתים ולא שלש. גודל לא קא חשיב הכא עם שאר אצבעות משום דלא קאי בשדר לצמוע: **בפוכר.** ג) האוכל פת ופחמין עצמן בכדאי חשיב להו: **קשיש נלמוד.** שהעושה מותן יהא קשה לשמוע: **העוכר פחם לפפר גמל ל"ש פחם גמל עלמו.** כחלץ חשיב להו: **העוכר פחם ריח של נבילה.** כלומר האוכל ומריח ריח נבילה לכל האוכל ומריח הוי עובר פחם אחד מאוכל ריח שהריח הורג ועולה: **ווהמא ניפטרון.** מותו כך שנוחנין את הקדרה קרי להו כי על שם שמעבירין הזוהמא לגדרין. [על שני לדין ד) תרגום על תרין סטרוהין: **על הפת עומדין.** כל הסורות כולן לפילו מן מלה: ועושין לו שתי שורות בלבד: **עושין חומן.** לבני חכמים שממונים לפסיסה פרנס על הלבור: **פניפן.** שמושיבין אותן בלד הזקנים מפני כבוד לפסיסה דהויין פניפין לזקנים לפניך זה שמלניפין לקוטה גדולה סביב"ך בלע"ז: **אלא לקטנים.** לפחות הוא לבל יגע לגדולים אינו נכנס ויושב במקומו לפושב הוא משום דהוה ליה למיפדק נפשיה: **די אלא יפרוק.** דהיינו לפנות ביום לריך שיתרחק מן הדרך די שלא יהו מתרים רואים אותו

רב פפא אמר אפילו שופתא מרא גייצי ת"ר חמשה דברים משבחים את [ה]לימוד האוכל ממה שאוכל עכבר וממה שאוכל חתול והאוכל לב של בהמה והרגיל בזיתים והשותה מים של שיורי רחיצה והרוחץ רגליו זו על גבי זו ויש אומרים אף המניח כליו תחת מראשותיו חמשה דברים [ו]משיבים את הלימוד פת פחמין וכל שכן פחמין עצמן והאוכל ביצה מגולגלת בלא מלח והרגיל בשמן זית והרגיל בין ובשמים והשותה מים של שיורי עיסה ויש אומרים אף המטבול אצבעו במלח ואוכל הרגיל בשמן זית מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן כשם שהזית משכח לימוד של שבעים שנה כך שמן זית משיב לימוד של שבעים שנה: והרגיל בין ובשמים: מסייע ליה לרבא [ז]דאמר רבא חמרא וריחני פקחין: והמטבול אצבעו במלח: אמר ר"ל ובאחת כתנאי ר' יהודה אומר אחת ולא שתים רבי יוסי אומר שתים ולא שלש וסימניך קמיצה עשרה דברים קשים לילמוד העובר תחת האפסר [הגמל] וכל שכן תחת גמל [עצמו] והעובר בין שני גמלים והעובר בין שתי נשים והאשה העוברת בין שני אנשים והעובר מתחת ריח רע של נבילה והעובר תחת הנשר שלא עברו תחתיו מים מ' יום והאוכל פת שלא בשל כל צרכו והאוכל בשר מזוהמא ליסטרון והשותה מאמת המים העוברת בבית הקברות והמסתכל בפני המת ויש אומרים אף הקורא כתאב שעל גבי הקבר ת"ר [ח]כשהנשיא נכנס כל העם עומדים ואין יושבים עד שאומר להם שבו [ט]כשאב"ד נכנס עושים לו שורה אחת מכאן ושורה אחת מכאן עד שישב במקומו [י]כשחכם נכנס אחד עומד ואחד יושב עד שישב במקומו [יא]בני חכמים ותלמידי חכמים בזמן שרבים צריכים להם מפסיעין על ראשי העם [יב]לצורך יכנס וישב במקומו [יג]בני ת"ח שממונים אביהם פרנס על הצבור בזמן שיש להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני אביהם ואחוריהם כלפי העם בזמן שאין להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים [יד]לפני אביהם ופניהם כלפי העם רבי אלעזר בר ר' [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם סניפין [אמר מר] יצא לצורך נכנס ויושב במקומו אמר רב פפא לא אמרו אלא לקטנים אבל לגדולים לא הוה ליה למבדק נפשיה מעיקרא [טו]דאמר רב יהודה אמר רב לעולם ילמד אדם עצמו להשבים ולהעריב כדי שלא יתרחק [טז](אמר רבא) האידנא דחלשא עלמא אפילו לגדולים נמי רבי אלעזר ב"ר [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים סניפין מפני כבוד לגדיסה: **נאנים מאנס.** הא למעיל לעיל כשהנאנס נכנס וכו': **נאקון מילתא כי לריך.** כלומר נעבד ליה כי היכי דעבד לה לדיון. ותיפ דגרסת נתקון מילתא כי ליתנן כלומר נתקון מילתא הוא לדיון. ותיפ דגרסת נתקון מילתא כי ליתנן לעולם לזכרון לעולם לדורות **שפילו** כי כלתמרינן במסכת נרכות [סב.]: **אמר רבא ובחיי אביהם.** הא לעושים סניפין מפני כבוד לגדיסה: **נאנים מאנס.** הא למעיל לעיל כשהנאנס נכנס וכו': **נאקון מילתא כי לריך.** כלומר נעבד ליה כי היכי דעבד לה לדיון. ותיפ דגרסת נתקון מילתא כי ליתנן לעולם לזכרון לעולם לדורות **שפילו** כי כי ליתני לומר לו שילמדנו דבר שהיגו יועד ללמוד ויתנייה: **גלי עוקיס.** ידרוש לן מסכת עוקלין: **דלים ליה.** שאין סדור לו: **פשט.** פירש: **גרס ומפנ.** גרס ושנה: **אמר.** רבן שמעון בן גמליאל מאי דקמיל למלמד תם ושנוס כו': **כאב דאוקים.** כאב שסייס: **ושדו ליה.** לפיתקא כי מדלשא: שתלות ב) דהוה מיפריק ממרן ומה שלא היה מתרץ כתבו מיגהו הפירוקין ושדו כי מדלשא: **שוהה מפתון לו'.** או הם יכנסו לבהמ"ד או מנו גלא מליסה ונשב עמהם): **נפי לשהני לך קמיא לשכוך.** כלומר לשהני לך מסיבותא לפיך דהוית אב ב"ד אבל למהוי נשיא מי שהני לך דקא בעית למהוי נשיא: **קמיה.** לפנינו מוהכז כשאומרי' במסכת שבת בפ' במה מלשה [דף נט:]: **מפני ליה רבי נרבי שמעון בריה אחיה אומרים אילו (נא) היה אמור נא היה קיב.** לתנן במס' בכורות [דף ס.] קלת לתשיעי עשירי ועשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי ושנים עשר אחד עשר קיב אלמים ושלשה אמורה לבדי ר"מ אומר לו רבי יהודה וכי יש אמורה עושה אמורה והא קיימא לן לאין אמורה עושה אמורה כדתנן במסכת אמורה בפ' קמא [דף ס:] [ג] אלא לקטנים שור קדש הן [ד] וכו' הן קריבין ואין אמורתן קריבין ומעשר יליף מעכיה מעכור כאיש [ה] כל לאשר יעבור תחת השבט וכתיב התם בעכור [ו] והעברת כל פטר רחם וגו':

תמר

מסורת הש"ס

ב) בכל הס"י הגי' בגמ' וברש"י בשמעתא בכל השמוד וכל"ל. ג) ר"ל יפים להתלמוד האוכל פת חטין ואצ"ל חטין עצמן, ג) [תוספ' מנהלדין פ"ו ה"ס], ד) [תוספ' מנהלדין פ"ו ה"ס], ה) [ועין תוס' יבמות קה: ד"ה מי שלרין], ו) ס"ל אחוריו, ז) נרכות שם, ח) ס"ל לא נרסי ועי' ב"ק, ט) [עי' תוס' מנחות ס"ל: ד"ה כיתני], י) מנהלדין יח. מכוות י"ל, כ) [ל"ל התהלתן], ל) [עי' תוס' סוטה יב. ד"ה לחמיסן], מ) מנהלדין ל. [ניטין נב.], נ) ס"ל בית יח. ד"ה], ס) [לדוק תוס' שייך לעיל מאי דיהיר פת פחמין], ע) [שמות לן], פ) בס"ל כתן תוס' סוף הקוקס, צ) [עי' ב"ק ל"], ק) [במדבר יח], ר) [ויקרל כז], ש) [שמות יב],

תורה אור השלם

1. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ: תהלים קו ב

מוסף רש"י

פקחין. פקקוט, עשלוט פקח (יומא עו: סנהדרין נע). **ילמד אדם עלמו.** לעטות, **להשבים.** קודם היום, **ולהעריב.** מפלפנה (ברכות סב. ע"ש). **אילו היה התורה.** שומו אחד עשר, **לא היה קרב.** דממוהם מעשר אינם קרבים, כדגמרינן בפסבת תמורה (ס:) מעשר בעבדים בעבדים מבבול, ובבול דבשין לבשין הם קריבין ואין תמורתו קריבה, אלא ודאי מדקרב שלמים הקדש לשטון תמבינן ליה ולבך עושה תמורה בשין שלמים תמבים (בבכורות ס.). **רב יוסף בירי רבה עיקר הרים.** סיני היו קורין ליה יוסף שהיה בקי בבניינות הבינה, עוקר הרים לרבה בר נמתני שהיה מתודד יומר בפלפול (ברבות סד.). **למרי חביא.** למי שקבל תבואה למבור, בלומר למי שקבל שמועות (שם). **אומנא לביתיה לא חליף.** לא נמא בל שומן חיטים שום לד שהיה וכשהיה לריך להקרי שם היה הולך לבית הרופא ולא היה שולח לבת אלא (שם). **הדרן עלך בסבבת הוריות**

תוספות הרא"ש

ובסנך קמיצה. וסימנך שלא תטעה לומר שמא חד אמר אחת ולא שתים וחד אמר שתים ולא שלש. או שמא אחד אומר שתים ולא שלש ואחד אומר שלש ולא ארבע. יהיה סימנך קמיצה. כלומר כפוף הקמיצה וישאר ב' אצבעות זקופין ואצבע מצד זה. ובזה תזכור שא' אומר אחת ולא שתים. והא דלא קאמר וסימנך אמה שאם תכפוף אצבע אחד הארוך ששמו אמה ישארו כמו כן אצבע מכאן וזרת מכאן וקמיצה מכאן משום דדרך לכפוף הקמיצה כדי לקמץ נקט קמיצה. אי נמי דלא הוי סימן מסוים כ"כ דאיכא למימר אגודל מן המנין ויהיו שתים מכאן אבל כשתכפוף הקמיצה וישאר רק הזרת מצד א' ממילא ידענא דאין הגדול בכלל דא"א לומר אחד ולא שלש: גרס ותנא. במשנת עוקצין:

אפי' אומנא לביתיה לא קרא. הרבה מהמון עם הולכין לבית האומן להקיז דם. והנכבדים קוראים לאומן ובא לביתם וכ"כ השפיל עצמו שלא רצה לקרוא את האומן לביתו. ורב האי גאון פי' כד שלחו מתם סיני עדיף והשפיל רב יוסף עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה היה חולק לו רבה כבוד ואפי' מקיז דם לא קרא אותו לביתו לפי שהיו עושין כל צרכו בביתו של רבה. והרמ"ה ז"ל פי' כך הואיל שהשפיל רב יוסף את עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה הגינה זכות עונתנותו עליו ועל אנשי ביתו שלא חלה אחד מהם כל השנים שמלך רבה ואפי' אומן להקיז דם לא קרא לביתו. והדין פירוש מסתבר לן; אביי ורבא ורב זירא ורבה בר מתנה הוו יתבו בהדדי והוו צריכי רישא. כלומר היו צריכין למנות ראש עליהם לאותה שעה כדי שישנה להם ויסדר להם משניות ובריתות והם יקשו לו והוא מתרץ ולפי שהיו כלם חכמים ונבונים ראוים להיות ראשים ולא אחד מהם כפוף לחבירו ולא היה אפשר לאחד מהם למנות את השני כדי שלא יתקנאו בו שלישי או רביעי. לפיכך אמרו כל מאן דאמר מלתא ולא מפרכי להוי רישא. אמר כל חד

תורה אור השלם

1. גַּם אֲהֻבָתָם גַּם שִׂנְאָתָם גַּם קִנְאָתָם כְּבָר אָבְדָה וְחֶלְקָ אין לָהֶם עוֹד לְעוֹלָם בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ:
קהלת ט ו

2. הָאוֹיֵב תַּמּוּ חֳרָבוֹת לָנֶצַח וְעָרִים נָתַשְׁתָּ אָבַד זִכְרָם הֲמָּה:
תהלים ט ז

חמר ליה לחויב **ממו תרכוס נגלח.** דמסתמא לע"פ שכבר מתו תרכוס נגלח ואין יפה להזכירם: **אפי' רבי דעניו הוא.** הכא לא נהוג עונתנותא ירידת לחמר מסוס רבי מחיר ולא רצה לומר בהדיא חמר ר"מ: **סיני עדיף.** מי שהוא מסנה וכריימת סדורין לו כמיניתן מכר עוקר הרים. דחריף ומפולפל בתורה לע"פ שאין מסנה וכריימת סדורין לו כל כך: **רב יוסף.** קרו ליה סיני לפי שהיו מסניות וכריימות סדורות לו כמיניתן מכר סיני אבל לא היה מפולפל כרבה: **הכל לריכין למי חטיא.** כלומר רב יוסף הוא מרי חטיא שמסנה וכריימת סדורין לו מפי השמועה כמיניתן מכר סיני דמסנה וכריימת אבותיו דהלכתא: **לומא נביתיה נא קרא.** שלא רצה לנהוג שררה בעצמו כל לומא שאין השפיס אמרו אלא שרצה לפייס את עצמו כדי שלא יהיו עושין כל צרכו בביתו של רבה. ואפי' אומן להקיז דם לא קרא לביתו. והדין פירוש מסתבר לן; אביי ורבא ורב זירא ורבה בר מתנה הוו יתבו בהדדי והוו צריכי רישא. כלומר היו צריכין למנות ראש עליהם לאותה שעה כדי שישנה להם ויסדר להם משניות ובריתות והם יקשו לו והוא מתרץ ולפי שהיו כלם חכמים ונבונים ראוים להיות ראשים ולא אחד מהם כפוף לחבירו ולא היה אפשר לאחד מהם למנות את השני כדי שלא יתקנאו בו שלישי או רביעי. לפיכך אמרו כל מאן דאמר מלתא ולא מפרכי להוי רישא. אמר כל חד

לא היה קרב אמר לו מי הם הללו שמימיהם אנו שותים ושמותם אין אנו מזכירים אמר ליה בני אדם שבקשו לעקור בבודך וכבוד בית אביך אמר ליה [1]גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה אמר ליה [2]האויב תמו חרבות לנצח אמר ליה הני מלי היכא דאהנו מעשייהו רבנן לא אהנו מעשייהו הדר אתני ליה אמרו משום רבי מאיר אילו היה תמורה לא היה קרב אמר רבא אפילו רבי דענוותנא הוא תנא [ג]אמרו משום ר"מ אמר

ר"מ לא אמר אמר רבי יוחנן פליגו בה רבן שמעון בן גמליאל ורבנן חד אמר סיני עדיף וחד אמר עוקר הרים עדיף [ב]רב יוסף סיני רבה עוקר הרים שלחו לתמן איזה מהם קודם שלחו להו סיני עדיף [ב]דאמר מר הכל צריכין למרי חטיא ואפילו הכי לא קביל רב יוסף עליה מלך רבה עשרין ותרתי שנין והדר מלך רב יוסף וכל שני דמלך רבה רב יוסף אפילו אומנא לביתיה לא חליף אביי ורבא ורבי זירא ורבה בר מתנה הוו יתבי והוו צריכי רישא אמרי כל דאמר מלתא ולא מפריך להוי רישא דכולהו איפריך דאביי לא איפריך חזייה [ד]רבה לאביי דגבה רישא א"ל נחמני פתח ואימא איבעיא להו רבי זירא ורבה בר רב מתנה

הי מנייהו עדיף רבי זירא חריף ומקשה ורבה בר רב מתנה מתון ומסיק מאי תיקו:

הדרן עלך כהן משיח וסליקא לה למסכת הוריות

מנייהו מלתא (דכל הוה) [דכולהו] אפריך ואילו דאביי לא אפריך חזייה רבא לאביי דגבה רישא. כלומר ראה לו הרמת ראש והצהלת פנים מחמת דלא איפריך ליה מלתא אמר ליה נחמני פתח ואימא דרוש לקמן דמן שמיא פסקי לך רבותא. ופי' רב האי גאון ז"ל [ה]דאביי נחמני שמו ומפרש' בכמה דוכתי בגמרא ונקטי (נן ד) רבנן דבר אחותיה דרבה בר נחמני הוה ותלמידו וכיון דהוה שמו נחמני כשם אבותיו דרבה לא הוה קרא לו בכל שנותיו נחמני בשם אבותיו אלא דהוה קרא ליה אביי בלשון אדמי כאדם שקורא אבי וסליק ליה אביי. וכיון שהיה מן האבות והגדולה קרויה רבנן הכי עכ"ל ז"ל: **איבעיא** להו רבי זירא ורבה בר מתנה הי מנייהו עדיף. נפיק מינה להיכי דמתרמי כזו ומצטרך עלמא לחד מנייהו ובעיא הי מנייהו עדיף. והשתא מפרש (מזה) [מדה] דלכל חד מנייהו. ר' זירא חריף ומקשה מתוך פילפולא היה יודע להקשות ולתרץ (מי לא) הוה ידע לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא רבה בר מתנה מתון ומסיק כלומר לא היה מפולפל וחריף כ"כ להקשות ולתרץ מיד אלא שוהה ומעיין יפה עד דמסלקא ליה שמעתי' אליבא דהלכתא מאי הי מנייהו עדיף וסלקא בתיקו:

הדרן עלך כהן משיח וסליקא לה למסכת הוריות

ה) עי' בעיון ערך אביי.

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

*) הַדְרָן עָלָךְ מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת וְהַדְרָךְ עֵלָן. דַּעְתָּן עָלָךְ מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת וְדַעְתָּךְ עָלָן. לֹא נִתְנַשֵּׁי מִינָּךְ מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת וְלֹא תִתְנַשֵּׁי מִינָן לֹא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלֹא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי:
יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תּוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא. *) חָנִינָא בַּר פָּפָּא רָמֵי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רְכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דְּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפְיוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ: מֵאוֹיְבֵי תְחַכְמֵנִי מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשָּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קָרְנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָן מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי בְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לֵיסֵּים מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת כֵּן תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי בְּהִתְהַלְּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשְׂמאלָהּ עשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא, וּלְאַחָיָא מֵתַיָּא, וּלְאַסָּקָא לְחַיֵּי עָלְמָא, וּלְמִבְנֵא קַרְתָּא דִּירוּשְׁלֶם, וּלְשַׁכְלֵל הֵיכָלֵיהּ בְּגַוָּהּ, וּלְמֶעְקַר פּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאָתָבָא פּוּלְחָנָא דִּשְׁמַיָּא לְאַתְרֵיהּ, וְיִמְלִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵיהּ וְיקָרֵיהּ, וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ). בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא, דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וּפֻרְקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

*)[פי' הגון על זה תמצא כמ' סחייס שחיבר ספרא מהר"ל מפראג כמ' זכיות מ"ע פ"ג]

**)[נסיומא וסוף תפוסת הרמ"ע ז"ל וכן בסוף יפ"ס בפ"ק כתוב רמוזים על הזכרת שמות הללו]: